

การอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมความช่วยเหลือตนเองของเด็กวัย 2-3 ปี

นางเสาวนีย์ พัฒนอมร

ศูนย์วิทยพัทยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-579-849-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018383

i15206257

CHILD REARING PRACTICE AND SELP-HELP SKILLS OF TODDLERS

Mrs. Saowanee Pattana-amorn

A thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Science
Department of Psychiatry
Graduate School
Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-579-849-5

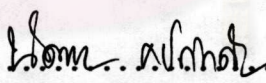
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัย 2-3 ปี
โดย นางสาวนีย์ พัฒนอมร
ภาควิชา จิตเวชศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิง อูมาพร ตรังคสมบัติ

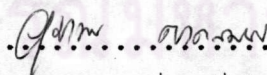

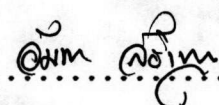
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. อวาร วัชรเกียรติ)

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์แพทย์หญิง นิตยา คชภักดี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิง อูมาพร ตรังคสมบัติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์ อัมพล สุอำพันธ์)

เสาวนีย์ พัฒนอมร : การอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก
วัย 2-3 ปี (CHILD REARING PRACTICE AND SELF-HELP SKILLS OF
TODDLERS) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง อุมพร ตรังคสมบัติ,
150 หน้า ISBN 974-579-849-5

การวิจัยเชิงบรรยายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการช่วยเหลือ
ตนเองของเด็กกับปัจจัยบางประการของเด็กและบิดามารดา วิธีการอบรมเลี้ยงดู ความสอดคล้อง
ในการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนสัมพันธภาพของบิดามารดา กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กอายุระหว่าง 2 ปี
6 เดือน ถึง 3 ปี 6 เดือน ที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของศูนย์สุขภาพจิต และ
โรงพยาบาลราชวิถี จำนวน 77 คน เด็กเหล่านี้เป็นเด็กปกติ มีความสามารถช่วยเหลือตนเอง
ตามเกณฑ์ประเมินพัฒนาการของ แบบคัดกรองพัฒนาการเด็กไทย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม
บิดาและมารดาเกี่ยวกับ พฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา
และสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนการช่วยเหลือ
ตนเองสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยใน 2 ด้าน คือ ด้านการขับถ่าย และด้านการทำความสะอาดร่างกายและ
แต่งตัว แต่มีคะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์เฉลี่ยในด้านการรับประทานอาหาร บิดามารดาส่วนใหญ่
เลือกใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยที่มารดาจะเป็นผู้ดูแลและตัดสินใจ เรื่องการอบรม
เลี้ยงดู ในกิจกรรมดังกล่าวของเด็กด้วยตนเองมากที่สุด และพบว่าปัจจัยด้านมารดาบางประการ เท่านั้น
ที่มีความสัมพันธ์กับคะแนนการช่วยเหลือตนเองของเด็ก กล่าวคือ ระดับการศึกษาของมารดาและ เวลา
ที่มารดาทำงานนอกบ้าน ใช้ดูแลลูก มีความสัมพันธ์กับคะแนนด้านการขับถ่าย ($p < .01$, $p < .05$)
รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคะแนนด้านการรับประทานอาหาร ($p < .01$) ในขณะที่ปัจจัยด้าน
บิดาทุกประการ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคะแนนการช่วยเหลือตนเองของเด็ก ในทุกด้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์
สาขาวิชา สุขภาพจิต
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิสิต /๗๗๕ ฟองชอง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อ.อ.พร ทวีทอง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C 345419: MAJOR MENTAL HEALTH

KEY WORD: CHILD REARING PRACTICE/ SELF-HELP SKILLS/ TODDLERS

SAOWANEE PATTANA-AMORN : CHILD REARING PRACTICE AND SELF-HELP SKILLS OF TODDLERS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. UMAPORN TRANGKASOMBAT, M.D. 150 pp. ISBN 974-579-849-5

The objective of this descriptive study was to find the relations between self-help skills of the children and demographic characteristics of children and parents, child rearing practices, parental agreement on child rearing and parental relationship. Subjects were seventy-seven normal children aged 2.5-3.5 years who attended the Day-Care programs of the Child Mental Health Center and Ratchavitee Hospital. These subjects were screened by the Thai Developmental Screening Test. The parents answered the questionnaire on self-help behavior, child rearing practices and parental relationship. The results showed that most subjects scored above average in two aspects of self-help skills: toileting and self-cleaning and dressing but scored below average in self-feeding. Child rearing practices in most parents were democratic. In most subjects, the mothers were the main caretakers. Some maternal factors were found to be related to the self-help skills of the children. Toileting scores were related to the educational level of the mothers and the time the working mothers spent on taking care of their children. Self-feeding scores were related to the family income. No paternal factors were found to be significantly related to self-help skills of the children.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... Psychiatry

สาขาวิชา..... Mental Health

ปีการศึกษา..... 1992.

ลายมือชื่อนิติ..... *นิติ*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *อ. อ. อ. อ.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วง ลง ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงอุมาพร ตรังคสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิด และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิง นิตยา คชภักดี ประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์นายแพทย์ อัมพล สุอำพัน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พูลสุข สรียาภรณ์ อาจารย์ สุกิต ศาสตร์สิงห์ อาจารย์ วรนุช มีทรัพย์ และอาจารย์ เตือนใจ อินทุโสมา ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ ศรีโสภา อาจารย์ มณนิภา ชูติบุตร อาจารย์ วัชริน ธัญยานนท์ อาจารย์ วินัส อุดมประเสริฐกุล ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้านสถิติ และขอขอบคุณอาจารย์ มานิตย์ อัดตะ คุณ ส้าราววย วรเตชะคงคา ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากพยาบาลหัวหน้าศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก คณะครูพี่เลี้ยง ของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลราชวิถี และศูนย์สุขวิทยาจิต โดยเฉพาะ คุณสุจิตรา ศุภรฤทัย ที่กรุณาช่วยประเมินพัฒนาการเด็ก ตลอดจนช่วยประสานงานกับกลุ่มผู้ปกครองเด็กให้ จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ บริษัท เอ็มจี เอนจิเนียริง จำกัด ที่เอื้อเฟื้ออุปกรณ์ในการจัดพิมพ์งานวิจัย ขอขอบคุณ คุณรุ่งกานต์ ยอดเมือง และคุณจิรทัศน์ พัฒนอมร ที่ช่วยเร่งพิมพ์งานวิจัยทั้งฉบับให้สำเร็จล่วงด้วยดี

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้รู้คุณค่าของการศึกษา ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่านที่เคยประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ และขอขอบพระคุณ คุณไพบุลย์ พัฒนอมร ที่คอยกระตุ้นให้กำลังใจ ห่วงใย ช่วยเหลือ สนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอด จนกระทั่งปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

เสาวนีย์ พัฒนอมร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช

บทที่

1. บทนำ	1
บทความ เป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมุติฐานการวิจัย	4
ข้อจำกัดของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
3. วิธีดำเนินการวิจัย	51
การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การรวบรวมข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	59
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายและข้อเสนอแนะ	93
สรุปผลการวิจัย	94
อภิปรายผลการวิจัย	96
ข้อเสนอแนะ	108
รายการอ้างอิง	113
ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม	122
ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการวิจัย	133
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	135
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	136
ประวัติผู้วิจัย	150

สารบัญตาราง

	หน้า
1. แสดงจำนวนร้อยละและอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลำดับการเกิด	61
2. แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัว	62
3. แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัว	63
4. แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ดูแลเด็กจำแนกตามกิจกรรมการช่วยเหลือตนเอง ของเด็กตามการรายงานของบิดาและมารดา	65
5. แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตัดสินใจ เรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตร จำแนกตาม กิจกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก ตามการรายงานของบิดาและมารดา	66
6. แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรมช่วยเหลือ ตนเองของเด็ก	67
7. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมช่วยเหลือตนเอง ด้านการรับประทานอาหาร การทำความสะอาดร่างกาย และแต่งตัว การขับถ่าย และการช่วยเหลือตนเอง โดยรวมของเด็ก	68
8. แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดา และมารดา	69
9. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมช่วยเหลือตนเองของเด็ก	70
10. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิดกับพฤติกรรมช่วยเหลือตนเองของ เด็ก	71
11. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของกลุ่มมารดา กับพฤติกรรมช่วยเหลือ ตนเองของเด็ก	72
12. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของกลุ่มบิดากับพฤติกรรมช่วยเหลือ ตนเองของเด็ก	73
13. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการทำงานของกลุ่มมารดา กับพฤติกรรม ช่วยเหลือตนเองของเด็ก	75
14. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการทำงานของกลุ่มบิดากับพฤติกรรม ช่วยเหลือตนเองของเด็ก	76
15. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่กลุ่มมารดาทำงานนอกบ้าน ใช้ดูแลบุตร ใน วันจันทร์-ศุกร์ กับพฤติกรรมช่วยเหลือตนเองด้านการขับถ่ายของเด็ก	77
16. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่กลุ่มมารดาใช้ดูแลบุตร ในวันจันทร์-ศุกร์ กับ พฤติกรรมช่วยเหลือตนเองของเด็ก	78
17. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่กลุ่มบิดาใช้ดูแลบุตร ในวันจันทร์-ศุกร์ กับ พฤติกรรมช่วยเหลือตนเองของเด็ก	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
18. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก	81
19. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะครอบครัวกับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก	83
20. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของบิดา มารดา กับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองโดยรวมของเด็ก	84
21. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสอดคล้องในวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา กับพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก	86
22. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของบิดา มารดา กับความสอดคล้องในวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	88
23. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็กกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของมารดา	90
24. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็กกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดา	91

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย